

Βασίλειος Μαούτσος

4/10/11,

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ελληνικό Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘On the History of the Psycho-Analytic Movement’, 1914, Τόμος XIV

Ενώ ο Freud προετοιμάζει την συγγραφή των επισήμως δηλωθέντων ως ‘Μεταψυχολογικά Κείμενα’, συγχρόνως έχουμε στο παρόν του κείμενο μία τόσο πραγματιστική εξιστόρηση της ψυχαναλυτικής πορείας. Υπ’ αυτή την έννοια ο Freud ευρισκόμενος σε πλήρη επίγνωση της μοναδικότητας του έργου του διαχωρίζει και διορθώνει το μέχρι τούδε απ’ αυτό που πρόκειται να συμβεί στο μέλλον. Είναι άκρως σημαντικό το γεγονός ότι ονομάζει ‘αρχή της ψυχανάλυσης’ την περιγραφή του περί των ‘ελευθέρων συνειρμών’ και επανεξετάζει την προσφορά του Breuer η οποία όπως ήδη έχουμε πει από τις ‘Μελέτες επί της Υστερίας’ ήταν πολύ περιορισμένη. Κατ’ εκείνη τη χρονική στιγμή ο Freud για εντελώς προσωπικούς του λόγους δεν ήταν σε θέση να δει με σαφήνεια πόσο μικρή ήταν η βιολογικά καθορισμένη ‘Καθαρτική Μέθοδος’ του Breuer σε σχέση με τους απέραντους Ελεύθερους Συνειρμούς που έβλεπε ο Freud να την εμπεριέχουν. Εν κατακλείδι, θα λέγαμε ότι πέρασαν πολλά χρόνια για να αντιληφθεί ο Freud ότι η κλινική μέθοδος που εισήγαγε ως θεραπευτική πρακτική, μαζί με το ήδη περιγραφέν φαινόμενο της αρχής της σταθερότητας (αυτορρύθμιση ευχαρίστησης/δυσαρέσκειας επί τη βάση του σημείου μηδέν), θα ήταν από μόνη της η αρχή του τέλους κάθε θεωρητικής προσπάθειας που θα μπορούσε να αναληφθεί στο χώρο της ψυχολογίας. Εδώ ο Freud δίνει στον εαυτό του το δικαίωμα να παραπονεθεί για τον τρόπο που τον έχουν μεταχειριστεί ακόμη και συνάδελφοί του. Εκ παραλλήλου, γνωρίζει ότι με βάση τα ανωτέρω, δηλαδή, την αρχή του τέλους της θεωρίας, τον αυτοματισμό της ψυχικής ρύθμισης, την έμμεση γενίκευση της ψυχικής νόσου που αντιτίθεται σ’ αυτά και την ευθύνη που κάθε άνθρωπος καλείται να αναλάβει όταν έρχεται η στιγμή της συνειδητοποίησης, θα ήταν αδύνατο να μην υπάρχουν εχθρικές και γενικότερα αντιδραστικές καταστάσεις από παντού. Δεν είναι το θέμα της ‘σεξουαλικότητας’ ή, της ‘νηπιακής σεξουαλικότητας’ που σοκάρει τα ακροατήριά του ούτε η έννοια της παγκοσμιοποίησης της ‘απώθησης’. Ο ίδιος ομολογεί όπως ο καθένας μας θα παραδεχόταν ότι τουλάχιστον στο ιατρικό επάγγελμα αυτά είναι το ψωμοτύρι κάθε ειδικότητας και, τρόπον τινά, άλλοι συνάδελφοι τον δίδαξαν περί αυτών. Όταν όμως περιγράφεται τελεολογικά η σεξουαλικότητα, δηλαδή, η στιγμή της μεγίστης αδυναμίας, ως κυριαρχούσα επί του ανθρώπου, τότε οι φορείς της με την μορφή της παιδικότητας, της τρέλας, ‘του ονείρου’, ‘του ασυνείδητου’ καθίστανται ακατανίκητες δυνάμεις που ως ‘επιστήμονες’ οφείλουμε να τις δεχτούμε ανεξαρτήτως συνεπειών. Ο Freud φαίνεται να είναι πλήρως ενήμερος του πόσο δύσκολο είναι αυτό που ζητάει απ’ τους άλλους συναδέλφους του.

Εν τέλει ο Freud σ’ αυτό του το μνημειώδες κείμενο αναφέρεται μία διά παντός στο τι είναι επιτέλους η ‘ψυχανάλυση’. Για άλλη μία φορά γίνεται εξαιρετικά σαφής προβλέποντας τόσο ξεκάθαρα το μέλλον για όσα επρόκειτο να συμβούν: Κάθε θεραπευτική μέθοδος που στηρίζεται στην ‘μεταβίβαση’ και στις ‘αντιστάσεις’ είναι ψυχανάλυση, κάθε άλλη είναι κάτι άλλο και δεν επιτρέπεται να φέρει αυτό το όνομα. Εδώ ο Freud αγγίζει τα άδυτα του κάθε εραστή της τέχνης, της φιλοσοφίας ή, της σύγχυσης, απογοητεύοντάς τον. Είναι πλάνη να θεωρεί κάποιος ότι η ψυχανάλυση μπορεί να εφαρμοστεί οπουδήποτε εκτός του αναλυτικού πλαισίου και των συγκεκριμένων κανόνων που το διέπουν. Έτσι, αν κάτι στηρίζεται στα όνειρα, στο ασυνείδητο, στο εγώ, στα ένστικτα, στη ψυχονευρολογία, στα συναισθήματα, στο Οιδιπόδειο σύμπλεγμα, στην αρχή της σταθερότητας, στις ανθρώπινες σχέσεις, στο «ξένο σώμα», στην πρόοδο, στη σεξουαλικότητα δεν είναι ψυχανάλυση αν και φυσικά μπορεί να έχει την όποια αξία του αποδίδεται ως

ψυχοθεραπευτική τακτική.